

Wyrok z dnia 13 lipca 2005 r.

I UK 314/04

Przepisy ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.) nie miały zastosowania do funkcjonariuszy państwowej straży pożarnej. Mniej korzystne niż w systemie pracowniczym, wprowadzenie dla funkcjonariuszy państwowej straży pożarnej progu 20% uszczerbku, poniżej którego jednorazowe odszkodowanie z tytułu trwałego uszczerbku na zdrowiu nie przysługuje, z równoczesnym korzystniejszym ukształtowaniem wysokości tego odszkodowania, nie oznacza dyskryminacji lub nierównego traktowania tych funkcjonariuszy.

Przewodniczący SSN Herbert Szurgacz (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Roman Kuczyński, Jerzy Kwaśniewski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 13 lipca 2005 r. sprawy z odwołania Mariana Z. przeciwko komendantowi Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w O. o jednorazowe odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu w związku z wypadkiem w służbie, na skutek kasacji następców prawnych Mariana Z. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 16 czerwca 2004 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 26 stycznia 2004 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Olsztynie w wyniku ponownego rozpoznania sprawy oddalił odwołanie wnioskodawcy Mariana Z. od decyzji komendanta Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w O. z dnia 5 marca 1998 r. odmawiającej ubezpieczonemu prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu schorzeń pozostających w związku ze służbą w pożarnictwie.

Sąd Okręgowy prowadził uzupełniające postępowanie dowodowe w celu ustalenia rozmiaru uszczerbku na zdrowiu wnioskodawcy i dopuścił dowód z opinii biegłych lekarzy z Akademii Medycznej w B. Biegli stwierdzili w opinii, iż rozpoznany orzeczeniem Okręgowej Komisji Lekarskiej MSW w W. w dniu 29 listopada 1997 r. wyprysk na skórze obu dłoni wnioskodawcy jest wymieniony pod liczbą porządkową 12 w załączniku nr 1 zarządzenia MSW z dnia 9 października 1995 r. Natomiast rozpoznane orzeczeniem tej samej komisji zeszytniające zapalenie stawów kręgosłupa nie jest ujęte w załączniku nr 1 zarządzenia MSW z dnia 9 października 1995 r. Zdaniem biegłych uszczerbek na zdrowiu spowodowany przewlekłym wypryskiem na skórze obu dłoni jest trwały i wynosi 10%. Sąd Okręgowy podzielił opinię biegłych w całej rozciągłości z uwagi na jej przejrzystość, specjalistyczne uzasadnienie oraz sformułowanie wniosków po wnikliwej analizie całej dokumentacji medycznej znajdującej się w aktach i ustalił, że trwały uszczerbek na zdrowiu wskutek choroby skóry powstałej w związku ze służbą wynosi 10%.

Powyższy wyrok zaskarżyły apelacją następczynie prawne wnioskodawcy, który zmarł w toku postępowania w dniu 27 kwietnia 2003 r., żona Anna Z. oraz córka Elżbieta Z.

Wyrokiem z dnia 16 czerwca 2004 r. Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie oddalił apelację następczyni prawnych wnioskodawcy. Sąd drugiej instancji wskazał, iż Sąd pierwszej instancji dokonał oceny materiału dowodowego w sposób wszechstronny i wyprowadził z analizy tego materiału prawidłowe wnioski, nie naruszając art. 233 k.p.c. i innych przepisów prawa procesowego wymienionych w apelacji. Podobnie w kwestii oceny zarzutu naruszenia prawa materialnego Sąd Apelacyjny stwierdził, iż Sąd pierwszej instancji dokonał prawidłowej wykładni zastosowanych przepisów. Podstawę prawną żądania powoda stanowi art. 59 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U. Nr 88, poz. 400 ze zm.), zgodnie z którym strażak, który w związku ze służbą doznał uszczerbku na zdrowiu lub poniósł szkodę w mieniu, otrzymuje odszkodowanie w trybie i na zasadach określonych dla funkcjonariuszy Policji. W razie śmierci strażaka w związku ze służbą, odszkodowanie otrzymują pozostali po nim członkowie rodziny. Sytuację prawną funkcjonariuszy Policji w tym względzie reguluje ustawa z dnia 16 grudnia 1972 r. o odszkodowaniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji (Dz.U. Nr 53, poz. 345 ze zm.), która w art. 1 stanowi, iż odszkodowania określone w ustawie przysługują funkcjonariuszowi Po-

licji, który doznał trwałego uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku pozostającego w związku z pełnieniem służby albo wskutek choroby powstałej w związku ze szczególnymi właściwościami lub warunkami służby, jak również rodzinie funkcjonariusza, który zmarł wskutek takiego wypadku lub choroby. Wykaz takich chorób zawiera zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9 października 1995 r. (M.P. Nr 55, poz. 611), przy czym z jego § 1 wynika, że wykaz chorób, z tytułu których przysługują świadczenia wymienione w ustawie z dnia 16 grudnia 1972 r., a także wywołujące je przyczyny określone są wyłącznie w załączniku nr 1 do zarządzenia. Sąd wskazał, iż zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. jednorazowe odszkodowanie przysługuje funkcjonariuszowi, który doznał trwałego uszczerbku na zdrowiu w wysokości co najmniej 20 % wskutek choroby określonej w załączniku nr 1 zarządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9 października 1995 r., dlatego też zasadnicze znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy miało ustalenie, czy schorzenia, na które cierpiał wnioskodawca, pozostawały w związku ze szczególnymi właściwościami bądź warunkami służby w Państwowej Straży Pożarnej, czy wymienione zostały w załączniku nr 1 zarządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9 października 1995 r. oraz czy powodowały one trwałe, co najmniej 20% uszczerbek na zdrowiu. W celu oceny stanu zdrowia wnioskodawcy pod kątem wymienionych wyżej przepisów zasadnie Sąd pierwszej instancji dopuścił dowód z opinii biegłych lekarzy z Akademii Medycznej w B. specjalistów z zakresu dermatologii i reumatologii. Sąd Apelacyjny w pełni podzielił ocenę obu opinii biegłych dokonaną przez Sąd Okręgowy, gdyż są one trafne i nie nasuwają żadnych wątpliwości. Marian Z., mając uznany trwały uszczerbek na zdrowiu spowodowany przewlekłym wypryskiem na skórze obu dłoni w wysokości 10% nie spełnił ustawowych przesłanek do otrzymania dochodzonego świadczenia. W postępowaniu apelacyjnym następczyni prawne wnioskodawcy nie złożyły żadnych nowych dowodów, które rzutowałyby na trafność dokonanej oceny jego stanu zdrowia, a podniesione w apelacji zarzuty stanowią jedynie polemikę z prawidłowymi ustaleniami biegłych zawartymi w opinii zasadniczej i uzupełniającej i wyrażają subiektywne stanowisko apelujących nieoparte przekonywującymi argumentami.

Kasację od powyższego wyroku złożyły następczyni prawne wnioskodawcy. Zarzuciły one naruszenie prawa materialnego: art. 5 ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r o odszkodowaniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w związku z art. 5 k.p., art. 9 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r o

świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, art. 46 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz art. 32 Konstytucji - przez błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że 10% uszczerbek na zdrowiu ubezpieczonego strażaka powstały w związku ze szczególnymi właściwościami służby, który nie daje prawa do odszkodowania według zasad szczególnych, uzasadnia także odmowę przyznania jednorazowego odszkodowania według zasad ogólnych, dotyczących wszystkich zatrudnionych. Zarzuciły także zastosowanie nieobowiązującego w dacie orzekania zarządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9 października 1995 r. w sprawie ustalenia wykazów chorób i schorzeń pozostających w związku ze służbą (M.P. Nr 55, poz. 611), którego treść zastąpiły: rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 18 grudnia 2002 r. w sprawie wykazu chorób pozostających w związku ze służbą w Policji, z tytułu których przysługują odszkodowania określone w ustawie (Dz.U z 2003 r. Nr 6, poz.75) i rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 16 stycznia 2003 r. w sprawie wykazu chorób funkcjonariuszy Policji, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu i Państwowej Straży Pożarnej powstałych w związku ze szczególnymi właściwościami lub warunkami służby oraz chorób i schorzeń, które istniały przed przyjęciem do służby lecz uległy pogorszeniu lub ujawniły się w czasie trwania służby na określonych stanowiskach (Dz.U. Nr 26, poz. 229). Skarżące zarzuciły także naruszenie przepisów postępowania: art. 380 i 381 k.p.c. w związku z art. 217 k.p.c., przez zaniechanie rozpoznania niepodlegających zaskarżeniu postanowień Sądu pierwszej instancji oddalających wnioski dowodowe ubezpieczonego, mimo zgłoszenia zarzutu pominięcia tych dowodów i wykazania, iż miało to wpływ na rozstrzygnięcie sprawy w pierwszej instancji; art. 380 i 381 k.p.c. w związku z art. 286 k.p.c. i art. 210 § 2 k.p.c., przez niedopuszczenie dowodu z ustnych wyjaśnień biegłych sądowych z Akademii Medycznej w B., co uniemożliwiło wykazanie sprzeczności ich opinii z faktami i wyjaśnienie istotnych okoliczności, które mogły rzutować na treść opinii, co w konsekwencji pozbawiło następców prawnych ubezpieczonego skutecznej obrony ich praw. Organ odszkodowawczy nie skierował Mariana Z. do resortowej komisji lekarskiej w celu ustalenia procentowego uszczerbku na zdrowiu, co pogorszyło jego sytuację w porównaniu do innych funkcjonariuszy pożarnictwa i pozostaje w sprzeczności z zasadą równego traktowania pracowników oraz konstytucyjną zasadą równości obywateli wobec prawa. Przede wszystkim jednak opinia biegłych sądowych nie jest w stanie zastąpić orzeczenia komisji, ponie-

waż biegli nie znają specyfiki pracy zawodowej strażaków; ocena resortowej komisji byłaby też bardziej sprawiedliwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty kasacji naruszenia przepisów postępowania nie są usprawiedliwione. Nie jest usprawiedliwiony zarzut naruszenia art. 382 i 233 k.p.c. przez „zaniechanie oceny odmowy przedstawienia przez organ odszkodowawczy orzeczenia resortowej komisji lekarskiej MSW w przedmiocie procentowego uszczerbku na zdrowiu związanego ze służbą Mariana Z. w Państwowej Straży Pożarnej”. Tak skonkretyzowany zarzut mógłby być rozważany jedynie w kategoriach naruszenia art. 233 § 2 k.p.c. Pomijając okoliczność, że dowód w postaci orzeczenia wymienionej komisji nie istniał w związku z czym trudno zarzucać, iż Sąd drugiej instancji orzekał z jego pominięciem (art. 382 k.p.c.), nie można zgodzić się ze stanowiskiem skarżących, że na stronie pozwanej ciążył bezwzględny obowiązek poddania Mariana Z. badaniu przez resortową komisję lekarską MSW. Zasady ustalania prawa i wypłaty odszkodowań przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Państwowej Straży Pożarnej określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 10 marca 1992 r. w sprawie przyznawania i wypłaty odszkodowań przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji, Urzędzie Ochrony Państwa, Straży Granicznej i Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U. Nr 29, poz. 129 ze zm.). W myśl § 2 rozporządzenia organem właściwym w sprawach odszkodowań dla funkcjonariuszy PSP (organem odszkodowawczym) pełniących służbę w Komendzie Głównej jest Komendant Główny, a w stosunku do funkcjonariuszy pełniących służbę na terenie działania komendy wojewódzkiej - komendant wojewódzki. Stosownie do § 3 ust. 1 organ odszkodowawczy bada i ocenia sprawę na podstawie całokształtu dowodów i oświadczeń zainteresowanego. W razie ustalenia, że choroba powstała w związku ze szczególnymi właściwościami lub warunkami służby, organ odwoławczy kieruje funkcjonariusza do komisji lekarskiej służby zdrowia resortu spraw wewnętrznych w celu ustalenia stopnia uszczerbku na zdrowiu wskutek tej choroby (§ 5 ust. 1). W spornej sprawie organ odwoławczy na podstawie orzeczenia Okręgowej Komisji Lekarskiej MSW o inwalidztwie Mariana Z. uznał, że nie występuje u niego uszczerbek na zdrowiu z powodu chorób skóry, który rodziłby obowiązek odszkodowawczy i w rezultacie tej oceny nie kierował go do ko-

misji lekarskiej w celu ustalenia stopnia uszczerbku na zdrowiu. W toku procesu zainteresowany występował z wnioskami dowodowymi dotyczącymi dopuszczenia opinii lekarzy z jednostek służby zdrowia MSW. Sąd pierwszej instancji dopuścił, a następnie przeprowadził dowód z opinii biegłych lekarzy z Akademii Medycznej w B. W opinii biegli nie kwestionowali związku schorzeń skóry z warunkami służby, stwierdzili zresztą, że opinia zostaje wydana na okoliczność uszczerbku na zdrowiu pozostającego w związku ze służbą. W oparciu o pozostającą do ich dyspozycji dokumentację lekarską oraz uwzględniając inne okoliczności sprawy, w szczególności fakt, że wnioskodawca przez wiele lat nadal pełnił czynną służbę, sformułowali tezę o łagodnym przebiegu schorzenia, które spowodowało trwały uszczerbek na zdrowiu w wysokości 10%.

Można dodać, że skarżące nietrafnie wiążą brak skierowania na komisję lekarską z naruszeniem przepisów postępowania w rozumieniu art. 393¹ k.p.c. W istocie ewentualne naruszenie zasad postępowania przy ustalaniu trwałego uszczerbku na zdrowiu, jako naruszenie przepisów regulujących ustalenie roszczenia, stanowiłoby naruszenie przepisów prawa materialnego, a nie przepisów procesowych, określających drogę i sposób dochodzenia uprawnienia.

Odnosnie do zarzutu naruszenia pozostałych przepisów postępowania wymienionych w kasacji należy stwierdzić, że sąd nie ma obowiązku uwzględnienia wszystkich wniosków dowodowych zgłaszanych przez strony. Wbrew zarzutom kasacji, Sąd Apelacyjny dokonując oceny zarzutu nieuwzględnienia środków dowodowych zgłoszonych w Sądzie pierwszej instancji wyraźnie stwierdził, iż Sąd Okręgowy dokonał oceny materiału dowodowego w sposób wszechstronny i wyprowadził z analizy tego materiału prawidłowe wnioski, nie naruszając art. 233 k.p.c. i innych przepisów prawa procesowego wymienionych w apelacji. Nie uzasadnia zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c. przypuszczenie, że przy uzupełnieniu materiału dowodowego prawidłowo określony procent uszczerbku na zdrowiu przekroczyłby 20% i oscylowałby w granicach 30%.

Nie jest usprawiedliwiony zarzut kasacji naruszenia prawa materialnego. Zarzut kasacji dotyczy naruszenia art. 5 ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o odszkodowaniach w związku z art. 5 k.p., art. 9 ustawy wypadkowej z dnia 12 czerwca 1975 r., art. 46 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, art. 11³ k.p. oraz art. 32 Konstytucji. Zdaniem skarżących odszkodowanie dla funkcjonariuszy państwowej straży pożarnej

z tytułu uszczerbku na zdrowiu w związku ze szczególnymi właściwościami służby ma charakter regulacji szczególnej, która występuje obok regulacji ogólnej, obejmującej wszystkich zatrudnionych i która została zawarta w ustawie wypadkowej z dnia 12 czerwca 1975 r. Tak więc, skoro zgodnie z ustawą o odszkodowaniach z 1972 r. odszkodowanie przysługuje w razie trwałego uszczerbku na zdrowiu w wysokości co najmniej 20% , to w przypadku zaistnienia uszczerbku w mniejszym rozmiarze, np. 10% - należy zastosować do tego mniejszego uszczerbku regulację ogólną zawartą w ustawie wypadkowej. Zakładając, że relacja między wymienionymi uregulowaniami istotnie układa się jak stosunek przepisów szczególnych do przepisów ogólnych, można mieć wątpliwości, czy wyprowadzona stąd przez skarżące w kasacji konsekwencja logiczna (*lex specialis derogat legi generali*) jest prawidłowa , skoro nakazuje się stosować jednak regulację ogólną. Przede wszystkim jednak nie jest trafne ujmowanie regulacji zawartej w ustawie wypadkowej z 1975 r. jako regulacji ogólnej, obejmującej wszystkich zatrudnionych. W myśl art. 1 tej ustawy „świadczenia określone ustawą przysługują pracownikom, którzy doznali uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej”. Ustawa nie zawiera osobnej definicji pojęcia „pracownik”, należy więc odwołać się do tego pojęcia zawartego w Kodeksie pracy. Zgodnie z art. 2 k.p. pracownikiem są osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania, spółdzielczej umowy o pracę. Wprawdzie funkcjonariusze Państwowej Straży Pożarnej są zatrudniani na podstawie mianowania (art. 31 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej), ale mianowanie to nie rodzi stosunku pracy, lecz szczególny stosunek prawny służby, podobnie jak ma to miejsce w przypadku funkcjonariuszy Policji, Służby Więziennej, Straży Granicznej. W konsekwencji nie ma podstaw do traktowania regulacji odnoszącej się do odszkodowań z tytułu trwałego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariuszy państwowej straży pożarnej jako regulacji szczególnej w stosunku do znajdującej zastosowanie wobec pracowników regulacji zawartej w ustawie wypadkowej. Przepis art. 59 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej w zakresie doznanego przez strażaków uszczerbku na zdrowiu w związku ze służbą odsyła wprost do uregulowań dla funkcjonariuszy Policji. Co się tyczy naruszenia art. 5 k.p., to przepis ten określa relacje między Kodeksem pracy, a innymi przepisami szczególnymi regulującymi stosunki pracy określonych kategorii pracowników. Jak już podkreślono, funkcjonariusze państwowej straży pożarnej nie mają statusu pracowników. Nie jest również usprawiedliwiony zarzut naruszenia art. 11³ k.p. Przepis ten, formułujący podstawową zasadę

prawa pracy zakazu dyskryminacji w zatrudnieniu, nie znajduje zastosowania do stosunków służbowych nie objętych regulacją Kodeksu pracy.

Odniesienie się do zarzutu naruszenia art. 32 Konstytucji wymaga uprzedniego zwrócenia uwagi na charakter odszkodowania z tytułu trwałego uszczerbku na zdrowiu spowodowanego warunkami pracy (służby). Przewidziane ustawą z dnia 16 grudnia 1972 r. o odszkodowaniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji odszkodowanie w zakresie jego ogólnych założeń nawiązywało do jednorazowego odszkodowania z tytułu trwałego uszczerbku na zdrowiu przewidzianego art. 11 ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o świadczeniach pieniężnych przysługujących w razie wypadków przy pracy (Dz.U. Nr 3, poz. 8). Według tego przepisu pracownikowi, który wskutek wypadku doznał trwałego uszczerbku na zdrowiu w stopniu powodującym niezdolność do zarobkowania co najmniej w 80% , przysługuje od zakładu pracy jednorazowe odszkodowanie w kwocie 40.000 zł. W razie mniejszego uszczerbku na zdrowiu przysługuje stosunkowo niższe odszkodowanie w zależności od stopnia niezdolności do zarobkowania. Rozwiązanie to, z pewnymi zmianami w zakresie wysokości odszkodowania oraz przesłanek jego uzyskania, przejęła następnie ustawa wypadkowa z 1975 r. Równocześnie obydwie ustawy zawierały przepis, według którego świadczenia przewidziane ustawą stanowią wynagrodzenie wszystkich szkód poniesionych przez pracownika w następstwie wypadku przy pracy (choroby zawodowej).

Rozwiązanie przewidziane ustawą wypadkową z 1968 r. stanowiło reakcję na trudności w uzyskiwaniu przez pracowników odszkodowań z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w oparciu o przepisy prawa cywilnego i miało zapewnić pracownikom pewne świadczenie, przyznawane bez skomplikowanych procedur i w krótkim czasie od stwierdzenia uszczerbku na zdrowiu. Równocześnie cechował je schematyzm w ukształtowaniu zasad określenia wysokości odszkodowania oraz odstępowanie od zasady pełnej rekompensaty wyrządzonej szkody. Takie rozwiązanie zawierała również ustawa z 1972 r. o odszkodowaniach w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji, do której - jak wskazano - odsyłał art. 59 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej. Można przyjąć, iż u jego podstaw leżały podobne przesłanki. Nie wchodząc w dalsze szczegóły można ograniczyć się do stwierdzenia, że w przypadku systemu pracowniczego z upływem czasu coraz bardziej pogłębiała się różnica między rozmiarem świadczeń gwarantowanych ustawą wypadkową a rzeczywistym rozmiarem szkód i strat doznanych przez pracowników w

następstwie wypadków (chorób zawodowych). Ustawą z dnia 24 maja 1990 r. został uchylony art. 40 ustawy wypadkowej, ograniczający do tego czasu zasadę pełnej kompensaty szkód przewidzianą w Kodeksie cywilnym. Z kolei Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 3 kwietnia 2004 r., K 29/03 (OTK-A 2004 nr 3, poz. 17), stwierdził niezgodność z art. 77 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji przepisu art. 17 ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o odszkodowaniach przysługujących w związku ze służbą w Policji, według którego świadczenia przyznane na podstawie tej ustawy stanowią - w stosunku do jednostek resortu spraw wewnętrznych oraz do funkcjonariuszy zatrudnionych w resorcie spraw wewnętrznych, którzy nieumyślnie wyrządzili szkodę przy wykonywaniu powierzonych im obowiązków służbowych - wynagrodzenie wszelkich szkód wynikłych dla funkcjonariusza lub jego rodziny wskutek wypadku pozostającego w związku ze służbą albo wskutek choroby w związku ze służbą.

W zakresie ukształtowania odszkodowania z tytułu uszczerbku na zdrowiu w systemie pracowniczym i w systemie funkcjonariuszy mundurowych występują różnice. Pomijając te, które dotyczą trybu stwierdzania uszczerbku na zdrowiu, istotna różnica dotyczy wprowadzenia w ustawie o odszkodowaniach dla funkcjonariuszy mundurowych dolnego progu stopnia uszczerbku na zdrowiu, poniżej którego odszkodowanie nie przysługuje; takiego progu nie przewiduje ustawa wypadkowa z 1975 r. Zdaniem skarżących rozwiązanie takie ma dla funkcjonariuszy straży pożarnej charakter dyskryminujący i jest sprzeczne z art. 32 Konstytucji. Rozważając dopuszczalność wskazanego zróżnicowania w aspekcie art. 32 Konstytucji należy mieć na uwadze utrwalone orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące wynikającej z powołanego przepisu zasady równości wobec prawa. Za utrwalone i aktualne należy uznać stanowisko, że konstytucyjna zasada równości wobec prawa nie oznacza bezwzględnej równości obywateli wobec prawa. Samo odstępstwo od równego traktowania nie prowadzi jeszcze do uznania wprowadzających je przepisów za niekonstytucyjne. Nierówne traktowanie podmiotów podobnych nie musi oznaczać dyskryminacji lub uprzywilejowania, a w konsekwencji niezgodności z art. 32 Konstytucji. Istotna jest kwestia kryterium, na podstawie którego dokonano zróżnicowania. Powinno ono (one) być odpowiednio przekonujące, tj. mieć charakter istotny i racjonalnie uzasadniony (por. wyroki z dnia 23 października 1995 r., K. 4/95, OTK 1995 cz. II, s. 93 oraz z dnia 12 maja 1998 r., U. 17/97, OTK 1998 nr 3, poz. 34).

Wcześniej podkreślono już różny status prawny pracowników i funkcjonariuszy służb mundurowych, w tym funkcjonariuszy straży pożarnej. Wprawdzie zarówno

funkcjonariuszy straży pożarnej, jak i pracowników w rozumieniu Kodeksu pracy, można zaliczyć do ogólnej kategorii zatrudnionych, jednak występują między nimi istotne różnice. Dotyczą one między innymi takich elementów zatrudnienia jak rodzaj i zakres obowiązków służbowych funkcjonariuszy, stopień ich podporządkowania w służbie, ponoszona odpowiedzialność z tytułu naruszenia obowiązków służbowych, ponoszone ryzyko w służbie. Na wymienione okoliczności zwracał uwagę Trybunał Konstytucyjny rozważając zgodność z Konstytucją niektórych przepisów o czasie pracy strażaków (por. wyrok z dnia 12 maja 1998 r., U 17/97). Mając na uwadze, że przepisy o odszkodowaniach stanowią element regulacji prawnej określającej status prawny funkcjonariuszy straży pożarnej, tj. określonej kategorii podmiotów - funkcjonariuszy państwowych, różnej w sposób istotny w aspekcie ich statusu prawnego od kategorii pracowników, można uważać, iż nie jest uzasadniony zarzut naruszenia konstytucyjnej zasady równości wobec prawa, z której wynika nakaz jednakowego traktowania podmiotów w obrębie określonej klasy (kategorii).

W powołanym wyroku Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającym sprzeczność art. 17 ustawy z 1972 r. o odszkodowaniach z art. 77 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1 Trybunał, odnotowując zróżnicowanie zasad dochodzenia pełnej kompensaty szkody wskutek wypadku (choroby) funkcjonariuszy służb mundurowych w stosunku do regulacji powszechnej, objętej zasięgiem ubezpieczenia społecznego z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, określił regulację zawartą w wskazanym art. 17 jako odmienną i niekorzystną w stosunku do innych grup zawodowych, nieuzasadnioną specyfiką stosunków służbowych i związanego z nimi ryzyka utraty życia i zdrowia. Przewidziane ustawą z 1972 r. odszkodowanie z tytułu trwałego uszczerbku na zdrowiu wskutek choroby powstałej w związku ze szczególnymi właściwościami lub warunkami służby w niektórych istotnych elementach zostało ukształtowane korzystniej niż jednorazowe odszkodowanie przewidziane w ustawie wypadkowej z 1975 r. Dotyczy to sposobu obliczenia wysokości odszkodowania. Jego podstawę stanowi kwota dwunastomiesięcznego uposażenia przyjmowanego za podstawę wymiaru emerytury lub renty stosownie do przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji oraz ich rodzin, natomiast odszkodowanie przysługuje w wysokości 1/100 tej kwoty za każdy procent ustalonego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza (przy zagwarantowaniu kwoty minimalnej, o zmiennej wysokości, podobnie jak kwota minimalna w systemie pracowniczym).

Inaczej natomiast została uregulowana kwestia dolnej granicy uszczerbku na zdrowiu, od której przysługuje odszkodowanie: ustawa wypadkowa z 1975 r. nie przewidywała takiego progu, ustawa odszkodowawcza z 1972 r. wprowadziła minimalny próg 20 % trwałego uszczerbku na zdrowiu. Zaistniała więc sytuacja, w której korzystniejszemu ukształtowaniu wysokości świadczenia z tytułu trwałego uszczerbku na zdrowiu towarzyszyło wprowadzenie mniej korzystnego niż w systemie pracowniczym progu 20% uszczerbku, poniżej którego odszkodowanie nie przysługuje. Odszkodowania z tytułu uszczerbku na zdrowiu w obydwu systemach: pracowniczym i dla funkcjonariuszy mundurowych mają charakter regulacji całościowych. Ich poszczególne elementy nie mogą być traktowane odrębnie, w oderwaniu od całości regulacji i „dobierane” do zastosowania w tym fragmencie, w którym są korzystniejsze. Powyższe stanowi dodatkowy argument przeciwko uznaniu występujących różnic w regulacji prawnej odszkodowania z tytułu trwałego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariuszy państwowej straży pożarnej za nierówne i dyskryminujące w rozumieniu art. 32 Konstytucji w stosunku do pracowników .

Z wymienionych względów Sąd Najwyższy orzekł o oddaleniu kasacji jako niezawierającej usprawiedliwionych podstaw (art. 393¹² k.p.c.).

=====